

Левченко О. М.

доктор економічних наук, професор

Немченко Т. А., асистент

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВОСТІ І

Кризові умови сьогодення диктують представникам промислового бізнесу необхідність залучати всі резерви для підвищення конкурентоспроможності підприємств. Серед засобів підтримки життєздатності організацій найбільш перспективним було і залишається питання використання та розвитку трудового потенціалу промислового сектору. Варто зауважити, що на сучасному етапі розвитку міжнародної економіки все частіше успішну діяльність організацій пов'язують із дотриманням ними засад соціальної відповідальності. Тому, зважаючи на світовий досвід та сьогоднішні реалії розвитку промисловості України, саме розвиток трудового потенціалу із врахуванням принципів соціальної відповідальності набуває особливого значення для функціонування цієї галузі економіки.

Значний внесок у вивчення питань соціальної відповідальності внесли такі вітчизняні науковці як Колот А., Грішнова О., Амоша О., Шамілева Л., Серікова О. Однак, на нашу думку, проблематика діяльності промислових підприємств на засадах соціальної відповідальності та їх вплив на ефективність функціонування галузі є не достатньо дослідженим та потребує посиленої уваги з боку вчених та практиків.

Найбільш узагальненим визначенням соціальної відповідальності є розуміння її як відповідальності суб'єктів громадянського суспільства (держави, владних структур, підприємств, інституцій, громадян) за інтегровану суспільну корисність їхньої діяльності. Тобто, соціально відповідальною є діяльність, в якій використовуються лише такі способи досягнення цілей, які не завдають шкоди людям, природі, суспільству[1, с. 20].

Здійснення соціальної відповідальності має, передусім, базуватися на принципах дотримання законодавства України та міжнародних норм, добровільності, рівноправності сторін, постійності, комплексності, прозорості, підзвітності, діалогу із зацікавленими сторонами[2, с.46-47].

Як зазначає Серікова О.М., соціальна відповідальність оцінюється за такими групами показників: відповідальність перед споживачами, відповідальність перед постачальниками, відповідальність перед персоналом, екологічна відповідальність, відповідальність організації перед суспільством[3, с.235].

Колот А.М. виділяє п'ять рівнів соціальної відповідальності: особистісний, мікроекономічний (корпоративний), мезоекономічний (інститути

громадянського суспільства), макроекономічний (державний), мегаекономічний (міжнародний) [1, с. 22]. Ми погоджуємося з вченим, однак, зважаючи на те, що в сьогоdnішніх економічних умовах найбільш динамічний розвиток мають ті регіони, де сформувалися промислові чи інноваційні кластери (форма організації економіки, за якої основна увага приділяється не окремим галузям чи підприємствам-виробникам, а їх симбіозу у поєднанні з органами місцевої влади, бізнес-інкубаторами, торговими асоціаціями, фінансовими інститутами, постачальниками сировини, університетами та науково-дослідними установами), пропонуємо розглядати окремо корпоративну соціальну відповідальність та соціальну відповідальність економічного кластеру, позаяк в даному випадку поєднується соціальна відповідальність не лише окремих роботодавців, а й інших учасників даного утворення, симбіоз яких створює додатковий соціальний ефект.

Бізнес-утворення кластеру для більш продуктивної діяльності несуть посилену соціальну відповідальність за своє функціонування через пропорціональний вплив якості життя інших учасників кластеру на кінцевий результат своєї ж діяльності. В свою чергу безпосередні працівники, а також персонал, який відповідає за інноваційну, освітню, обслуговуючу функцію кластеру також перебувають в прямій залежності від ефективності діяльності виробничого осередку. Такий синергетичний ефект від поєднання соціальної відповідальності має зміцнити рівень як економічного, так і соціального життя учасників кластеру, а отже і посилити конкурентоспроможність одразу кількох галузей економіки держави у разі повсюдного його застосування.

Можна зробити висновок, що за функціонування кластерного типу економіки значно знижується відсоток несприйняття засад соціальної відповідальності, здійснення певних соціальних проєктів лише для отримання певних вигод для ведення бізнесу, чи уникнення штрафів, а не з точки зору усвідомленої соціальної відповідальності за свою виробничу діяльність, що на сьогоdnішній день є, на жаль об'єктивною реальністю.

Як нами було зазначено вище, промисловість є капітало-, науко-, технологомісткою галуззю, підприємства якої потребують значних коштів на ведення своєї діяльності, персонал галузі, в свою чергу, повинен володіти специфічними знаннями високої якості, довколишнє середовище зазнає значного впливу від промислового виробництва, а тому ефективність та конкурентоспроможність промислових підприємств передбачає цілий комплекс дій, направлених як на покращення існуючого стану, так і низки заходів, щодо стратегічного управління[4].

Формування навколо потужних підприємств кластерів, впровадження принципів соціальної відповідальності у повсякденну діяльність дасть вигоду не лише великим корпораціям, тому що, на даному етапі саме їм під силу розпочати запропоноване, а й малому бізнесу, соціальній, екологічній та освітній сферам. Все це позитивно впливатиме на формування та розвиток трудового потенціалу регіону функціонування кластеру, а отже забезпечить висококваліфікованими кадрами саму економічну галузь.

Зокрема, результатом впровадження засад соціальної відповідальності в промисловості призведе до:

- стабільності кадрового складу,
- забезпечить підтримку безперервного професійного розвитку працівників протягом життя,
- зменшення опору змінам;
- підвищення лояльності кваліфікованих спеціалістів та мотивованість кадрів до продуктивності та саморозвитку,
- скорочення непродуктивних витрат,
- дасть можливість забезпечення стратегічного вектору розвитку підприємства,
- реалізацію інноваційно-інвестиційних проектів за рахунок покращення репутації,
- призведе до економії коштів на навчання та перекваліфікацію прийнятих працівників за рахунок стабільності колективу,
- покращення управління ризиками,
- покращення екологічної ситуації та умов проживання працюючих та їх сімей,
- зміцнення здоров'я населення території.

Тому, на нашу думку, першочерговим завданням держави для розвитку промисловості України є стимулювання застосування принципів соціальної відповідальності на підприємствах галузі, сприяти створенню потужних промислових кластерів, забезпечуючи сприятливі умови для їх функціонування, запроваджуючи спеціальні умови оподаткування, залучаючи увагу громади та засобів ЗМІ, розробити систему штрафів для виявлення та покарання недобросовісних представників бізнесу. Все це дасть поштовх до зміцнення позицій промисловості, а також призведе до посилення конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародному ринку.

Література

1. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / Колот А. М., Грішнова О. А., Герасименко О.О. та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. Київ: КНЕУ, 2015. 519 с.
2. Олійник О. Договірне забезпечення корпоративної соціальної відповідальності в регулюванні ризиків у соціально-трудових відносинах. Україна: аспекти праці. 2013. № 5. С. 45-51.
3. Серікова О.М. Соціальна відповідальність партнерів трудових відносин як чинник раціонального використання трудового потенціалу: теоретико-методологічний підхід. Бізнес Інформ. 2013. № 11. С. 234-239.
4. Немченко Т.Б., Немченко Т.А. Складові механізми державного регулювання трудового потенціалу промисловості України. Молодий вчений. 2019. № 7(2). С. 343-349.